

## Ar ir TV pavasarį prisikelia su gamta?

Balandžio 16-17 dienomis visa Lietuva švenčia Velykas. Tačiau ar Velykos reiškia tik dar vieną laisvadienį, šventinę televizijos programą ir margučius, o gal yra kokia kita, gilesnė šios datos prasmė, „TV publika“ paklausė etnologo, mitologo, religijotyrininko, humanitarinių mokslų daktaro Dainiaus Razausko.

Dainius RAZAUSKAS:

Metinės šventės yra savotiški laiko „sutankėjimai“ arba „pakilimo“ taškai. Visos kalendorinės šventės metų rate turi atitinkamą prasmę. Ypač saulėgrįžos ir lygiadieniai, apie kuriuos telkiasi pagrindinės rudens ir pavasario šventės. Kaip žiemos saulėgrįža, Kalėdos – tai laikas, kai dienos liaujasi trumpėjusios ir tuoj pradės ilgėti, vadinasi, kai įvyksta lemtingas lūžis ir šviesa liaujasi traukusi, bet pereina į puolimą, taip nuo pavasario lygiadienio dienos pasidaro ilgesnės už naktis, ir šviesa pagaliau paima viršų. Simboline prasme, tai vis Šviesos pergalės prieš tamsą šventės.

Tačiau kad šviesa visai nugalėtų, šventės būdavo nustatomos atsižvelgiant ne tik į saulės, bet ir į mėnulio ciklus. Taigi po lygiadienio, žyminčio saulės šviesos augimą, dar reikia sulaukti ir mėnulio augimo. Taip šventės pasidarė priklausomos nuo Saulės ir Mėnulio kalendorių derinimo, nuo tam tikrų istorinių tradicijų, kaip krikščioniškoji, galiausiai nuo savitės dienų... Užtat ir Velykos švenčiamos ne per patį lygiadienį, o šiek tiek vėliau, kiekvienais metais skirtingai.

Šiaip ar taip, fizinės šviesos augimas ir įsigalėjimas aplinkiniame pasaulyje neišvengiamai tampa dvasinės Šviesos pergalės prieš tamsą simboliu. Nuo pavasario lygiadienio iki vasaros saulėgrįžos šviesa viršija tamsą ir nuolat auga, todėl tai pats švenčiausias metų laikas, iš tradicinių kalendorinių švenčių jo metu daugiausia.

Be to, šiuo metu po žiemos mirties pradeda prisikelti gamta – augalai, gyvūnai. Čia ir kiaušinio simbolika: kiaušinis skyla, ir išsirita viščiukas – nauja gyvybė. Tai virsmas, kai iš pernykštės mirties kiauto prasikala nauja gyvybė. Užtat Velykos yra prisikėlimo, įveikus mirtį, šventė. Bet žmonės niekada nešventė daiktų, paprasčiausių gamtos reiškinių – aplinkinio pasaulio reiškiniai visuomet buvo suprantami simboliškai, perkeltine prasme, tik kaip pagrindas atitinkamai dvasinės prasmės metaforai. Tad ir fizinis gamtos prisikėlimas pavasarį kartu yra dvasinio prisikėlimo simbolis. Velykos – tai gyvybės pergalė prieš mirtį ir tiesiogine gamtine, ir perkeltine dvasine prasme. Todėl ir krikščionys Kristaus prisikėlimą susiejo su šia metų rato švente.

O televizoriaus aš jau kuris laikas esu atsisakęs, bet kiek atsimenu iš tų laikų, kai jį žiūrėdavau, tai jame daug prasmės nerasdavau. Antraip nebūčiau atsisakęs.